

**МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ,
ДОВКІЛЛЯ ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ**
Мінекономіки

Н А К А З

30 жовтня 2025 року

№ 957

Київ

**Про затвердження
Методичних рекомендацій**

Відповідно до пункту 3 постанови Кабінету Міністрів України від 14 липня 2025 року № 844 «Про затвердження Порядку відбору проб ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення, очищених від вибухонебезпечних предметів», абзацу першого пункту 7 Порядку відбору проб ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення, очищених від вибухонебезпечних предметів, пункту 8 Положення про Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2025 року № 903,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Методичні рекомендації щодо проведення відбору проб ґрунтів на земельних ділянках сільськогосподарського призначення в межах територій, очищених від вибухонебезпечних предметів, та їх лабораторних досліджень, що додаються.
2. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра згідно з розподілом обов'язків.

Міністр

Олексій СОБОЛЕВ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Мінекономіки

30 жовтня 2025 року № 957

**Методичні рекомендації
щодо проведення відбору проб ґрунту на земельних ділянках
сільськогосподарського призначення в межах територій, очищених
від вибухонебезпечних предметів, та їх лабораторних досліджень**

I. Загальні положення

1. Методичні рекомендації щодо проведення відбору проб ґрунту на земельних ділянках сільськогосподарського призначення в межах територій, очищених від вибухонебезпечних предметів, та їх лабораторних досліджень (далі — Методичні рекомендації) визначають єдиний підхід до відбору проб ґрунту на земельних ділянках сільськогосподарського призначення, очищених від вибухонебезпечних предметів (далі — земельні ділянки), вимоги до маркування, пакування та транспортування проб, процедури проведення лабораторних досліджень, оформлення протоколу випробувань та висновку.

2. У цих Методичних рекомендаціях терміни вживаються у такому значенні:

аналіз первинної проби ґрунту — система заходів, спрямованих на тестування зразків ґрунту, відібраних на земельних ділянках і висушених до повітряно-сухого стану, за агрохімічними або/та еколого-токсикологічними параметрами й іншими фізичними і хімічними характеристиками;

арбітражна проба ґрунту — частина первинної проби ґрунту, яка зберігається і використовується для арбітражних досліджень у разі виникнення розбіжностей, оскарження висновку або прийнятого дослідницькою організацією рішення щодо арбітражних досліджень;

арбітражний аналіз — система заходів, спрямованих на тестування частини арбітражної проби ґрунту, аналіз якої проводиться у разі виникнення розбіжностей та/або оскарження висновку, отриманого в результаті аналізу первинної проби ґрунту;

відбір проб ґрунту — процес відбору точкових проб ґрунту (вручну або за допомогою автоматичних приладів) на земельних ділянках згідно з розробленою схемою дослідження;

елементарна ділянка відбору — найменша земельна площа, яку можна характеризувати єдиною збірною пробойою ґрунту для проведення аналізу. Її розмір залежить від таких факторів, як неоднорідність ґрунтового покриву, рельєфу, ступеня еродованості тощо;

забруднення ґрунтів — накопичення в ґрунтах речовин, які негативно впливають на їх родючість та інші корисні властивості;

збірна проба — проба ґрунту, яка містить певну кількість точкових проб;

зона джерела забруднення — це ділянка ґрунту, що містить підвищені або потенційно підвищені концентрації забруднюючої речовини порівняно з навколишнім ґрунтом;

кратер — це заглиблення на поверхні землі, яке утворилося внаслідок вибуху або удару;

лабораторне дослідження — система заходів, спрямованих на проведення аналізу первинної проби ґрунту та арбітражного аналізу проби ґрунту з метою отримання їх агрохімічних та/або еколого-токсикологічних характеристик;

первинна проба ґрунту — проба ґрунту, яка містить задану кількість точкових проб (порції ґрунту, відібрані в орному шарі ґрунту з певної глибини відбору одноразово з однієї точки в конкретний час);

точкова проба — порція ґрунту, вибрана з одного місця горизонту або одного шару ґрунтового профілю, типова для цього горизонту або шару;

фонові концентрації — рівень речовин, властивий ґрунту у цій місцевості з урахуванням його природного складу та геологічних умов. Фонові концентрації використовують як точку відліку для оцінки рівня забруднення ґрунту, де перевищення фонові концентрації свідчить про надходження шкідливих речовин.

II. Підготовчий етап з відбору проб ґрунту

1. Упродовж підготовчого етапу проводять організаційну роботу, яка передбачає збір інформації про:

земельні ділянки (кадастровий номер, площа, місцезнаходження, відомості про власників земельних ділянок, заходи щодо охорони земель і ґрунтів тощо);

визначення даних з геолокації, географічних особливостей місцевості, у тому числі наявність поверхневих вод, розташування колодязів, відстань до комунікацій, сміттєзвалищ, підготовка картографічних матеріалів;

особливості ґрунтового покриву;

історію обробки земельної ділянки, у тому числі моніторинг її агрохімічних показників (агрохімічний паспорт), минулу сільськогосподарську діяльність;

випадки антропогенного впливу на ґрунт до початку бойових дій (зберігання та використання агрохімікатів, пестицидів, резервуарів палива тощо);

джерела забруднення під час воєнних дій.

2. Попередній виїзд на місце для перевірки зібраної інформації (у разі необхідності).

3. Розроблення планів відбору проб ґрунтів на земельних ділянках, здійснюється з урахуванням особливостей ґрунтового покриву.

4. Під час розроблення схеми відбору проб ґрунту на земельних ділянках беруть до уваги:

зовнішні межі земельних ділянок;

кількість точкових проб, інтервалів їх відбору для формування збірної проби, масу збірної проби;

поділ земельних ділянок (DU) на елементарні ділянки відбору (SU), проводяться за схемою, наведеною у додатку 1 до цих Методичних рекомендацій, з огляду на наявність різних агровиробничих груп ґрунтів на досліджуваній ділянці, особливості рельєфу, наявність водойм, споруд тощо;

накладання сітки відбору на картографічні матеріали;

визначення глибин відбору.

5. Обстеження великих (понад 5 га) за площею земельних ділянок ґрунтується на розсіюванні залишків забруднюючих речовин навколо об'єктів ураження, місць детонації, падіння уламків, ведення бойового вогню. Залишки можуть бути поширені на значних територіях і сягати сотень квадратних метрів.

6. Вертикальний відбір проб ґрунту проводять у разі необхідності встановлення:

міграції забруднюючих елементів з ґрунту в ґрунтові води;

визначення концентрацій забруднюючих елементів у різних генетичних горизонтах ґрунту та моніторинг їх вмісту у часі.

Вертикальний відбір проб ґрунту проводять з обов'язковим урахуванням меж генетичних горизонтів. Відібрана збірна проба повинна містити матеріал тільки одного генетичного горизонту або шару (за ДСТУ 4287:2004).

Такий відбір проб проводять на земельних ділянках із великою щільністю кратерів за схемою, наведеною у додатку 2 до цих Методичних рекомендацій.

Збирають щонайменше п'ять профілів одного типу ґрунту земельних ділянок глибиною до 30 см, з інтервалами 0—5 см, 5—15 см, 15—25 см. Точкові проби з одного і того ж інтервалу глибини слід об'єднувати для формування збірної проби.

У разі необхідності дослідження підповерхневих генетичних горизонтів необхідно слідкувати, щоб верхні шари ґрунту не перемішувалися з нижніми.

7. Відбір точкових проб з поверхневого шару ґрунту проводять на глибині 0—5 см залежно від площі ділянки:

для площ менше 100 м², відбирається не менше 30 точкових проб;

для площ 100 м² та більше, відбирається близько 100 точкових проб.

Маса точкової проби становить 20—60 грамів.

Маса збірної проби 1—1,5 кілограма.

Кількість точкових проб, їх глибина та цільова маса повинні бути детально зазначені у схемі відбору проб.

8. У разі однорідності за елементом рельєфу та типом ґрунту початкове місце відбору ґрунту обирають у випадковий спосіб, а решта точок вибірки — за розробленою схемою, наведеною у додатку 3 до цих Методичних рекомендацій. Використовуючи таку схему, відбір проб здійснюється змієподібним шляхом.

Якщо земельні ділянки неправильної форми, відбір проб проводиться за визначеним маршрутом або відповідно до заздалегідь розробленої схеми відбору з використанням системи глобального позиціонування (GPS), відповідно схеми вказаної у додатку 4 цих Методичних рекомендацій.

9. У разі неможливості визначення візуальних меж забруднення, використовують інші схеми, що наведені у додатку 5 до цих Методичних рекомендацій.

10. Для визначення інтервалу відбору між точковими пробами з земельних ділянок неправильної форми спочатку оцінюють загальну площу, на якій проводитиметься відбір проб ґрунту. Для цього можна використовувати картографічні матеріали або дані аерофотозйомки.

Якщо площу вимірюють на місці, використовують механічні або геодезичні вимірювальні прилади, поділяючи загальну площу земельної ділянки (DU) на кілька елементарних земельних ділянок (SU) прямокутної або трикутної форми, визначають їхні окремі площі, а потім підсумовують для визначення загальної площі (S) та проводять відбір проб відповідно до схеми, наведеної у додатку 1 до цих Методичних рекомендацій.

Із площі (S) земельних ділянок визначають її теоретичну довжину (L), якби еквівалентна площа (S) була квадратом:

$$L = \sqrt{S}.$$

Потім підбирають інтервал відбору точкових проб (I).

Для цього теоретичну довжину «сторони» (L) ділять на квадратний корінь з числа точкових проб (N):

$$I = \frac{L}{\sqrt{N}}.$$

11. Інтервали відбору точкових проб повинні бути максимально рівномірними по всій площі досліджуваних земельних ділянок. Для забезпечення достовірності результатів необхідно відібрати щонайменше 30 точкових проб. Цей підхід застосовується як для ділянок неправильної, так і прямокутної форми.

12. Площу відбору проб визначають з урахуванням передбачуваних меж забруднення.

13. У місцях пошкодження земельних ділянок від протипіхотних і протитранспортних мін, реактивних, артилерійських снарядів та мінометних мін, рекомендовано відбір точкових проб поверхневого шару ґрунту проводять в орному шарі на глибині 0—5 см. Для детальної характеристики ураження застосовують сегментовану схему відбору проб, наведеної у додатку 6 до цих Методичних рекомендацій. Навколо кратера визначають зону радіусом 25 м, відбираючи окремі збірні проби в концентричних кільцях на відстані 5, 15 та 25 м. Для зірної проби у межах кожного сегмента необхідно відібрати мінімум 30 точкових проб.

14. Для оцінки вмісту забруднюючих речовин навколо мінометних та артилерійських установок рекомендовано відібрати зірну пробу зі 100 точкових проб на ділянці шириною близько 30 м (довжині лінії вогню, місць розташування мінометних та артилерійських установок), проводиться за схемою, наведеною у додатку 7, рисунок 1 до цих Методичних рекомендацій. Якщо необхідна більш детальна характеристика, зона забруднення розділяється на три прямокутники. У кожній із цих зон відбирається окрема збірна проба із 30 точкових проб за відповідною схемою, наведеною у додатку 7, рисунок 2 до цих Методичних рекомендацій.

Відбір проб проводять з поверхневого шару глибиною 0—5 см і з вертикального профілю на глибину до 30 сантиметрів.

15. Для земельних ділянок із точковим ураженням рекомендується застосовувати сітку розміром 50 м × 50 м. У межах цієї ділянки, на зонах ураження розміром 10 м × 10 м (або менше), слід відібрати 30 точкових проб з поверхневого шару ґрунту завглибшки 5 см за схемою, наведеною у додатку 8 до цих Методичних рекомендацій.

Для формування зірної проби з ділянки 50 м × 50 м необхідно відібрати 100 точкових проб з того ж 5-сантиметрового шару ґрунту.

16. Територію обстеження на земельних ділянках із значною кількістю кратерів (DU) визначають так, щоб охопити щонайменше 95 % кратерів та 20-метрову буферну зону, відповідно додатку 9, рисунок 1 до цих Методичних рекомендацій. Елементарна ділянка (SU) для відбору проб таких земельних

ділянок повинна мати розмір 50 м × 50 м або менше відповідно додатку 9, рисунок 2 до цих Методичних рекомендацій.

Відокремлюють елементарну ділянку відбору проб розміром (10 × 10) м² або менше, якщо на досліджуваних земельних ділянках виявлено сліди детонації низького порядку, і проводять відбір проб за схемою, наведеною у додатку 8 до цих Методичних рекомендацій.

17. Дослідження кратерів від вибухів ракет та авіабомб проводять за схемами відбору відповідно до пунктів 13 та 14 цих Методичних рекомендацій та схемі наведеної у додатку 10 до цих Методичних рекомендацій. Для визначення місцезнаходження кратерів та уламків зброї рекомендовано попередній виїзд на місце, фото / відеофіксацію з геолокацією, картографічними матеріалами.

18. Відбір арбітражної проби проводиться одночасно з відбором первинної проби ґрунту уповноваженою Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства України (далі — Мінекономіки) установою у сфері охорони ґрунтів і їх родючості.

Арбітражна проба відібраного ґрунту зберігається в уповноваженій Мінекономіки установі відповідно до вимог цих Методичних рекомендацій протягом двох років.

III. Польовий етап робіт з відбору проб ґрунту

1. Обладнання та матеріали для проведення польового етапу робіт.

Для відбору і транспортування проб ґрунту використовують: крафтові пакети, скляні банки, пластикові контейнери та/або пакети з поліетиленової плівки.

Для маркування проб необхідно мати: засоби маркування, папір для нотаток, клейку стрічку, кольоровий шнур, блокнот-планшет.

Для роботи у полі рекомендовано мати:

рукавички, захисне взуття, захисні окуляри або маску, каску, аптечку, наколінники, захисний одяг від дощу тощо;

ємності для дезактивації інструментів (відра, контейнери), щітки, воду, безфосфатні миючі засоби, паперові рушники, пакети / контейнери для сміття та відпрацьованої води;

обладнання для відбору проб (автомобіль з автоматичним пробовідбірником, ручний бур, кельма, лопати тощо).

2. Маркуючи етикетки на ємності з відібраною пробою, зазначають:

місцезнаходження земельних ділянок;

координати земельних ділянок;

глибину відбору проби;

кількість точкових проб під час формування збірної проби;
 ПІБ, посаду і підпис особи, яка здійснює відбір проб;
 дату і час відбору проби.

Етикетки заповнюються простими графітовими олівцями, що виключає знебарвлення або розмивання записів.

Кожній пробі присвоюється унікальне позначення, що являє собою цифри, букви, слово.

У разі коли дані, отримані по пробі ґрунту, призначені для тривалого зберігання в інформаційних базах, в усіх процедурах відбору, аналізу та інтерпретації результатів, варто використовувати одне й теж позначення проби.

3. Під час транспортування відібраних проб необхідно вжити заходів, щоб уникнути їх перехресної контамінації та забруднення.

Якщо проби не можуть бути доставлені в лабораторію протягом 24 годин після відбору, їх потрібно висушити, охолодити або заморозити.

4. Польові спостереження повинні бути детальними, щоб зафіксувати інформацію про діяльність на досліджуваній території.

Нотатки документуються відповідно до переліку видів діяльності на місці:

дата, час прибуття на місце відбору і час виїзду;
 назва місцевості, характеристика місцевості, геолокація;
 план роботи;

ПІБ осіб, що відбирають проби;

погодні умови (температура, опади, вітер тощо);

обладнання для відбору проб (автомобіль з пробовідбірником, ручний пробовідбірник, кельма, лопата тощо);

схема відбору проб (інтервал та глибина відбору, вага збірної проби, кількість точкових проб для конкретної ділянки);

характеристика ґрунту, за необхідності морфологічний опис ґрунтового розрізу, ознаки ерозії, рослинність;

події, які можуть вплинути на якість відбору проб ґрунту (сильні опади, пилові бурі, промислові викиди тощо);

ПІБ особи, яка заповнює нотатки та проводить маркування проб.

5. Для належного документування процесу польових робіт обов'язковою є фотофіксація. Вона повинна охоплювати геолокацію та загальний вигляд місць відбору, розрізи ґрунту (за необхідності) тощо. Усі зібрані фото- та/або відеоматеріали додаються до підсумкового звіту про виконання досліджень.

6. Обов'язковим етапом є відбір фонових проб для визначення фонових концентрацій елементів у ґрунті для цих земельних ділянок. Середні фонові

концентрації елементів є вихідним рівнем, з яким порівнюватимуться результати аналізів з досліджуваних ділянок, дозволяючи виявити відхилення від природного рівня.

Фонові проби відбирають на ділянках щонайменше на відстані 100—500 м від досліджуваних ділянок, що зазнали уражень внаслідок бойових дій або використовують архівні матеріали попередніх досліджень.

Ділянка для визначення фонових значень повинна бути того ж розміру, що і досліджувана (за можливості), а інтервали відбору точкових проб і їх кількість (за можливості), що й для досліджуваних земельних ділянок. Важливо, щоб ділянки для визначення фонових значень були того ж типу (виду) ґрунту, що і досліджувані земельні ділянки, з якими вони порівнюватимуться, що не зазнали антропогенного / військового впливу.

IV. Лабораторні дослідження відібраних проб ґрунту

1. Лабораторний етап містить підготовку проб та проведення їх хімічного аналізу. Відібрані проби, висушують в окремих чистих, сухих і добре провітрюваних приміщеннях кілька днів або у сушильних шафах за температури 35—37 °С.

Підготовку проб до хімічного аналізу проводять згідно з нормативними документами, наведених у додатку 11 до цих Методичних рекомендацій.

2. Обов'язковим є визначення вмісту валових та рухомих форм таких елементів — Pb, Cu, Zn, Cd, Ni, Mn, Cr, Fe, Co, Hg.

За необхідності проби можуть бути проаналізовані на вміст інших важких елементів (Ba, U, W, Bi, V, Al, Sn, As, Sb).

3. Зберігання проб ґрунту до та після дослідження проводиться згідно з ДСТУ ISO 18512:2014.

4. Після проведення випробувань у лабораторії оформлюють протокол, який повинен містити таку інформацію:

- посилання на нормативний документ, за яким проводилися випробування;
- назва приладів, на яких проводилося випробування;
- повний опис проби згідно з актом відбору проб;
- результати визначення із зазначенням похибки / невизначеності випробування;
- відповідність отриманих даних вмісту важких металів до ГДК;
- інтерпретацію отриманих результатів із зазначенням ПІБ відповідальних виконавців.

Необхідно зафіксувати всі деталі, які не є обов'язковими для аналізу, але мали місце під час його проведення, а також будь-які чинники, що могли вплинути на отримані результати.

V. Камеральний етап робіт

Під час камерального етапу робіт здійснюється:

- обробка отриманої інформації під час підготовчого та польового етапів досліджень;
- узагальнення результатів лабораторних випробувань;
- статистичний аналіз даних;
- порівняння отриманих даних з фоновими та ГДК елементів;
- оформлення протоколів лабораторних випробувань;
- підготовка Висновків з додаванням Технічного звіту з обстеження ґрунтового покриття земельних ділянок та протоколів лабораторних випробувань.

VI. Зберігання результатів аналізу первинних проб ґрунту та арбітражного аналізу проб ґрунту

1. Результати проведених досліджень у вигляді протоколів повинні зберігатися у паперовому та електронному вигляді (на комп'ютерах та сервері організації, що проводила дослідження) 5 років за відсутності форс-мажорних обставин.

2. Первинні проби повинні знаходитися в сухих, провітрюваних місцях за кімнатної температури, якщо не передбачено інших вимог до проведення лабораторних випробувань (ДСТУ ISO 18512:2014).

3. Арбітражні проби зберігаються в умовах, які забезпечують їх стабільність та збереженість до повторного аналізу (ДСТУ ISO 18512:2014). Термін зберігання — 2 роки.

4. Для первинних та арбітражних проб, які будуть доставлені до лабораторії, встановлюються такі вимоги:

- проби повинні бути упаковані в герметичні контейнери, пакети, щоб запобігти зовнішньому забрудненню;

- кожна проба повинна бути чітко маркована з місцем відбору, глибиною відбору, датою та ідентифікатором проби;

- проби, які будуть доставлені в лабораторію, за необхідності підсушуються в сушильній шафі за температури, передбаченій нормативним документом на певний вид показника, елемента або хімічної сполуки.

Необхідно забезпечити:

- наявність чіткої системи зберігання та маркування проб;

- захист проб від попадання прямих сонячних променів та інших факторів, які можуть впливати на їх стабільність;

- наявність системи відстеження проб та їх аналізу;

збереження достатньої кількості за масою ґрунту первинних і арбітражних проб, щоб у разі необхідності повторити аналіз.

VII. Проведення арбітражного аналізу проб ґрунту

1. Арбітражний аналіз ґрунту проводиться у разі виникнення розбіжностей та/або оскарження висновку, отриманого в результаті аналізу первинної проби ґрунту.

2. Під час аналізування арбітражної проби проводиться дослідження вмісту елементів, визначених у розділі IV цих Методичних рекомендацій.

3. Процедура арбітражного аналізу містить такі етапи:

відбір, формування, зберігання арбітражної проби ґрунту;

документальне оформлення (процес супроводжується оформленням протоколу (акта) відбору проб за формою наведеної у додатку 12 до цих Методичних рекомендацій, акта приймання для зберігання арбітражної проби та заяви однієї із сторін щодо проведення арбітражного аналізу);

лабораторний аналіз (проводиться відповідно до нормативних документів з обов'язковою фіксацією всіх процедур у протоколі та за тими ж показниками, що й для первинної проби);

оформлення результатів лабораторних досліджень (за результатами аналізу складається протокол випробувань, який має юридичну силу).

4. У разі розбіжності висновків за результатами аналізу первинної та арбітражної проби ґрунту, остаточними вважаються результати арбітражного аналізу.

VIII. Висновок за результатами лабораторних випробувань

Дослідження ґрунту з земельних ділянок сільськогосподарського призначення в межах територій, очищених від вибухонебезпечних предметів, оформлюється у вигляді Висновку з додаванням Технічного звіту та Протоколу випробувань, що оформлюється за формою наведеною у додатку 13 до цих Методичних рекомендацій.

Висновок містить:

Заголовок та інформацію про дослідження —

назва;

інформація про земельні ділянки;

дата проведення досліджень та дата оформлення звіту.

Вступ —

короткий опис дослідження;

інформація про методологію проведення досліджень, зокрема наводиться схема відбору проб;

загальний опис польових досліджень (наприклад, картографічні матеріали, геолокація, встановлення агровиробничої групи ґрунту, фізичні та хімічні властивості ґрунту, морфолого-генетичне дослідження ґрунтів за необхідністю).

Результати лабораторних випробувань — оформлюються Протоколом випробувань відповідно форми, що наведено у додатку 13 до цих Методичних рекомендацій, а також містять:

дані з агрохімічних показників (за необхідності);

дані про вміст важких металів;

таблиці та діаграми, що візуалізують результати.

Аналізування та оцінка лабораторних випробувань —

порівняння отриманих даних з ГДК (з фоновими значеннями, даними агрохімічного паспорта / довідниковими даними довоєнного періоду);

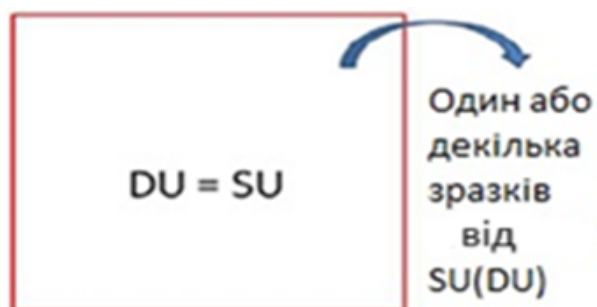
рекомендації щодо заходів для поліпшення якості ґрунту (за необхідності).

Висновок повинен містити інформацію про придатність земельних ділянок до вирощування сільськогосподарських культур, проведення рекультивації або консервації земель.

Додаток 1
до Методичних рекомендацій щодо проведення
відбору проб ґрунту на земельних ділянках
сільськогосподарського призначення в межах
територій, очищених від вибухонебезпечних
предметів, та їх лабораторних досліджень
(пункт 4 та пункт 10 розділу II)

30 жовтня 2025 року № 957

СХЕМИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ ВІДБОРУ ПРОБ ҐРУНТУ

Ділянка з однорідним рельєфом і ґрунтовим покривом

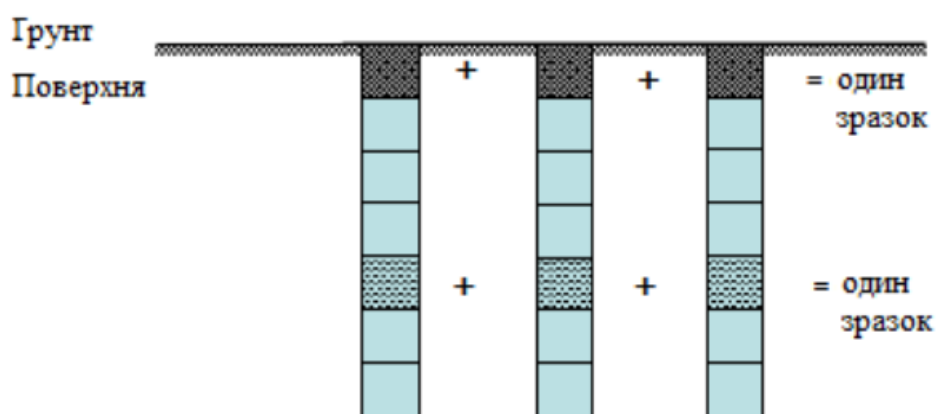

Ділянка з неоднорідним рельєфом і ґрунтовим покривом

Додаток 2
до Методичних рекомендацій щодо проведення
відбору проб ґрунту на земельних ділянках
сільськогосподарського призначення в межах
територій, очищених від вибухонебезпечних
предметів, та їх лабораторних досліджень
(пункт 6 розділу II)

30 жовтня 2025 року № 957

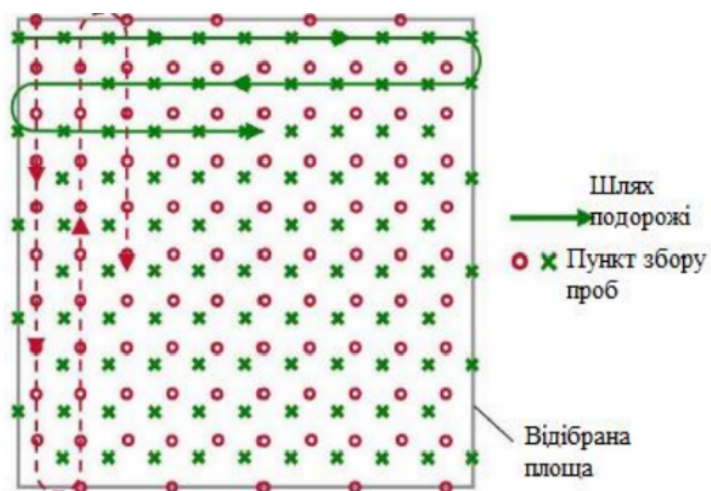
СХЕМА ВЕРТИКАЛЬНОГО ВІДБОРУ ПРОБ ҐРУНТУ

Додаток 3
до Методичних рекомендацій щодо проведення
відбору проб ґрунту на земельних ділянках
сільськогосподарського призначення в межах
територій, очищених від вибухонебезпечних
предметів, та їх лабораторних досліджень
(пункт 8 розділу II)

30 жовтня 2025 року № 957

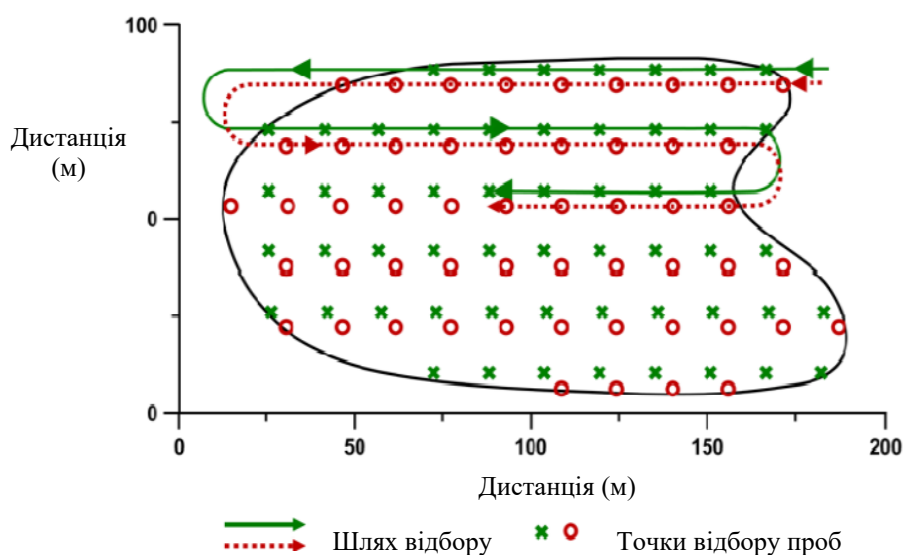
СХЕМА ВІДБОРУ ПРОБ ҐРУНТУ НА ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНКАХ ОДНОРІДНИХ ЗА РЕЛЬЄФОМ ТА ТИПОМ ҐРУНТУ

Додаток 4
до Методичних рекомендацій щодо проведення
відбору проб ґрунту на земельних ділянках
сільськогосподарського призначення в межах
територій, очищених від вибухонебезпечних
предметів, та їх лабораторних досліджень
(пункт 8 розділу II)

30 жовтня 2025 року № 957

СХЕМА ВІДБОРУ ПРОБ ҐРУНТУ НА ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНКАХ НЕПРАВИЛЬНОЇ ФОРМИ

Додаток 5
до Методичних рекомендацій щодо проведення
відбору проб ґрунту на земельних ділянках
сільськогосподарського призначення в межах
територій, очищених від вибухонебезпечних
предметів, та їх лабораторних досліджень
(пункт 9 розділу II)

30 жовтня 2025 року № 957

СХЕМИ ВІДБОРУ ПРОБ ҐРУНТУ НА ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНКАХ БЕЗ ВІЗУАЛЬНИХ МЕЖ ЗАБРУДНЕННЯ

Схема відбору проб ґрунту на земельних ділянках,
що має точкове джерело забруднення

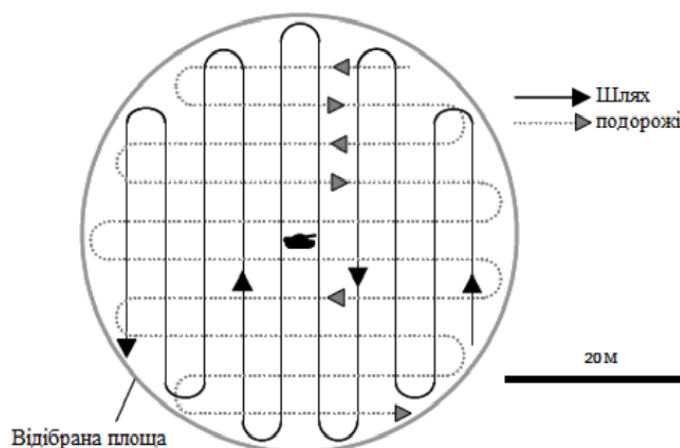
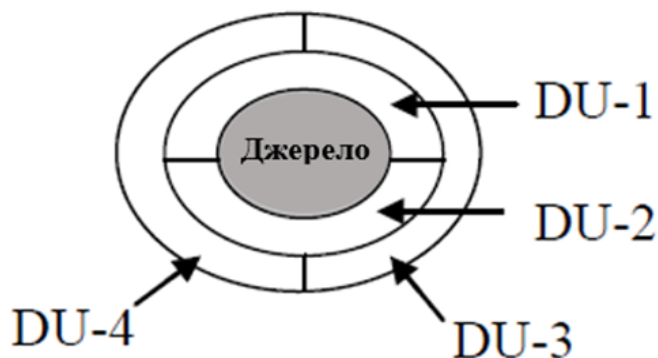

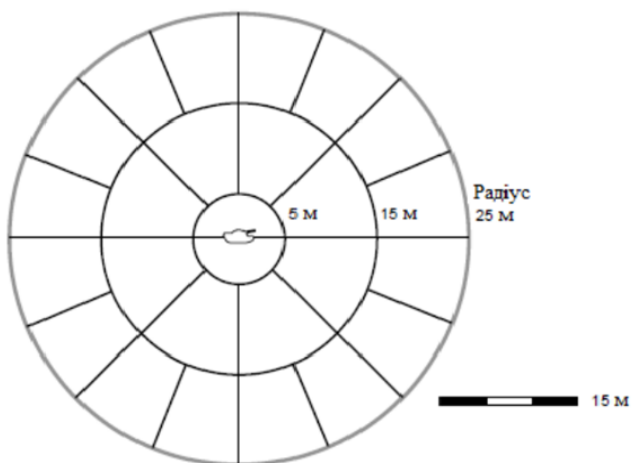
Схема відбору проб ґрунту на земельних ділянках
для визначення меж забруднення

Додаток 6
до Методичних рекомендацій щодо проведення
відбору проб ґрунту на земельних ділянках
сільськогосподарського призначення в межах
територій, очищених від вибухонебезпечних
предметів, та їх лабораторних досліджень
(пункт 13 розділу II)

30 жовтня 2025 року № 957

**СЕГМЕНТОВАНА СХЕМА ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛО
КРАТЕРІВ ВІД ПРОТИПІХОТНИХ І ПРОТИТРАНСПОРТНИХ МІН,
РЕАКТИВНИХ, АРТИЛЕРІЙСЬКИХ СНАРЯДІВ ТА МІНОМЕТНИХ МІН**

Додаток 7

до Методичних рекомендацій щодо проведення відбору проб ґрунту на земельних ділянках сільськогосподарського призначення в межах територій, очищених від вибухонебезпечних предметів, та їх лабораторних досліджень (пункт 14 розділу II)

30 жовтня 2025 року № 957

ПРЯМОКУТНІ СХЕМИ ВІДБОРУ ПРОБ ПОЗАДУ АБО ПЕРЕД ЛІНІЄЮ ВОГНЮ

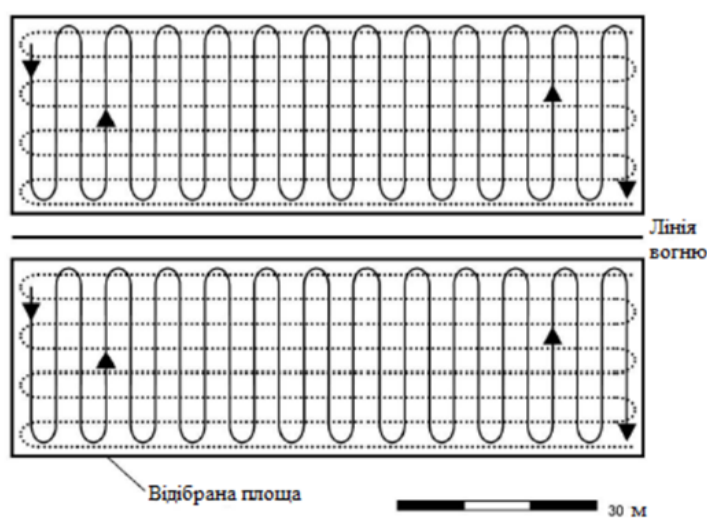

Рис. 1. Схема відбору збірної проби ґрунту зі 100 точкових проб для оцінки вмісту забруднюючих речовин навколо мінометних та артилерійських установок.

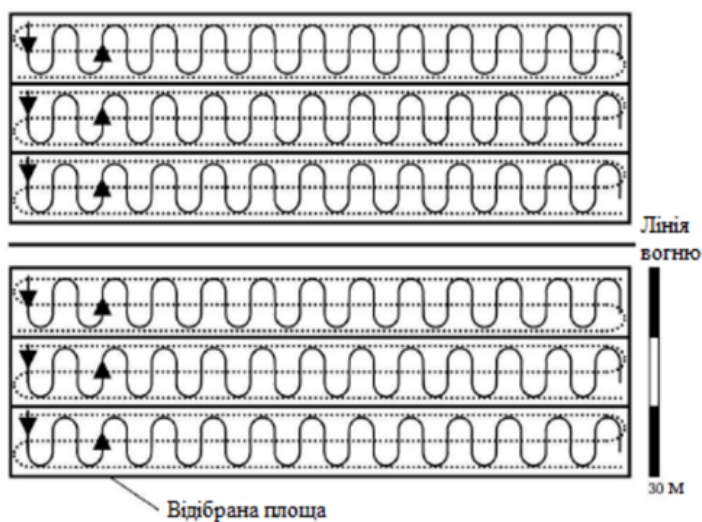
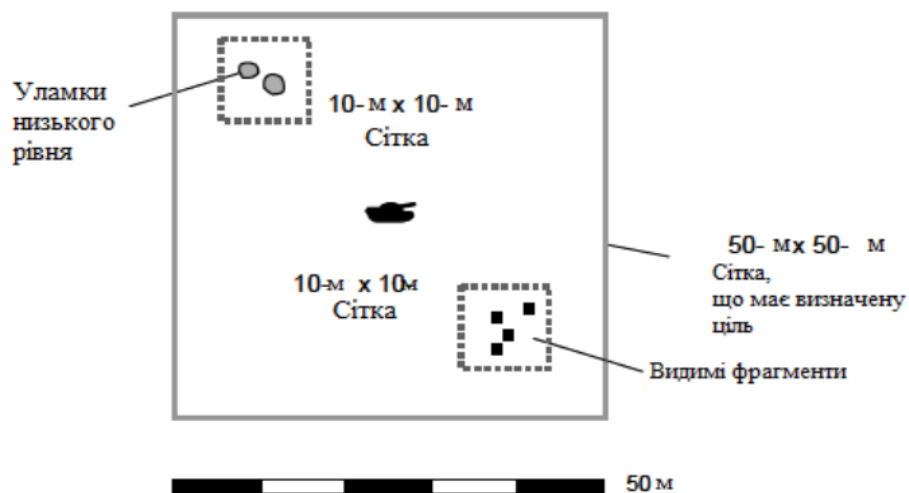

Рис. 2. Схема поділу зони забруднення на три прямокутні ділянки та відбору окремих збірних проб ґрунту.

Додаток 8
до Методичних рекомендацій щодо проведення
відбору проб ґрунту на земельних ділянках
сільськогосподарського призначення в межах
територій, очищених від вибухонебезпечних
предметів, та їх лабораторних досліджень
(пункт 15 та пункт 16 розділу II)

30 жовтня 2025 року № 957

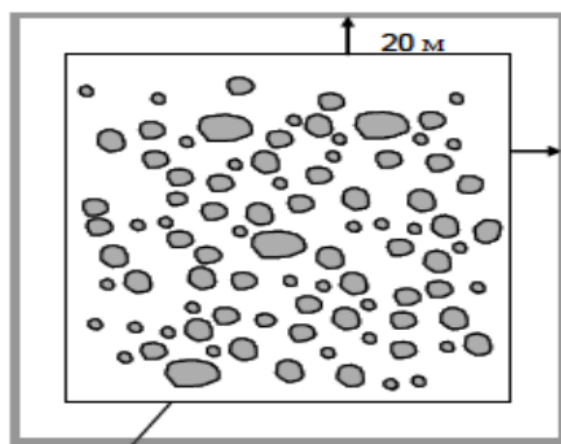
СХЕМА ВІДБОРУ ПРОБ З ТОЧКОВИМИ УРАЖЕННЯМИ НА ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНКАХ

Додаток 9
до Методичних рекомендацій щодо проведення
відбору проб ґрунту на земельних ділянках
сільськогосподарського призначення в межах
територій, очищених від вибухонебезпечних
предметів, та їх лабораторних досліджень
(пункт 16 розділу II)

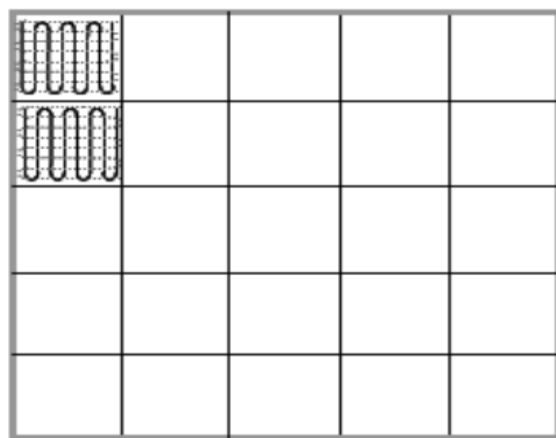
30 жовтня 2025 року № 957

СХЕМА ВІДБОРУ ПРОБ НА ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНКАХ ІЗ ЗНАЧНОЮ КІЛЬКІСТЮ КРАТЕРІВ ВІД АРТИЛЕРІЙСЬКО-МІНОМЕТНИХ ОБСТРІЛІВ

Площа з 95%
кратерів

Площа, яка підлягає
відбору проб

Шаблон вибірки для 100-кратних проб
у ~ 50-метровій сітці

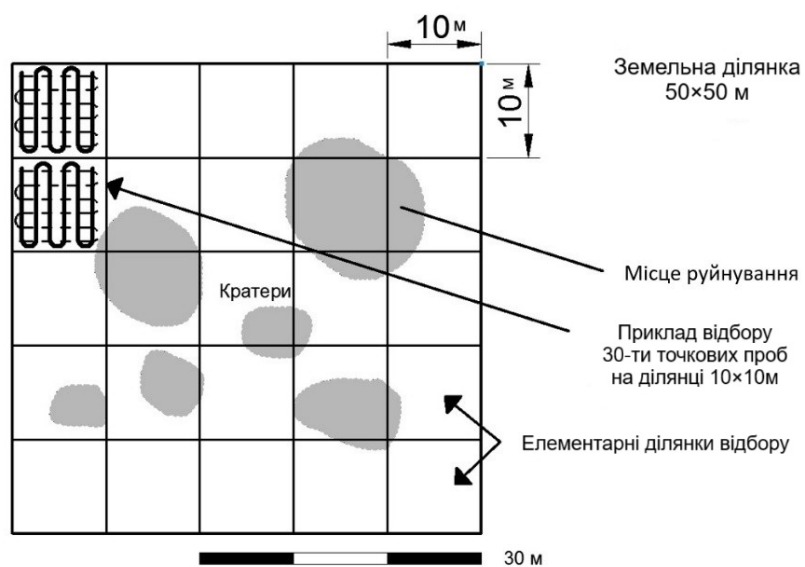
Рис. 1. Визначення меж території обстеження ділянки з кратерами

Рис. 2. Елементарна ділянка (SU) для відбору проб на ділянках із кратерами

Додаток 10
до Методичних рекомендацій щодо проведення
відбору проб ґрунту на земельних ділянках
сільськогосподарського призначення в межах
територій, очищених від вибухонебезпечних
предметів, та їх лабораторних досліджень
(пункт 17 розділу II)

30 жовтня 2025 року № 957

**СХЕМА ВІДБОРУ ПРОБ НА ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНКАХ, УРАЖЕНИХ
РАКЕТНИМ ОБСТРІЛОМ ТА УДАРОМ АВІАБОМБОЮ**

Додаток 11
до Методичних рекомендацій щодо проведення
відбору проб ґрунту на земельних ділянках
сільськогосподарського призначення в межах
територій, очищених від вибухонебезпечних
предметів, та їх лабораторних досліджень
(пункт 1 розділу IV)

30 жовтня 2025 року № 957

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ РОБІТ З ВІДБОРУ ТА АНАЛІЗУ ПРОБ ҐРУНТУ

ДСТУ ISO 11047:2005	Якість ґрунту. Визначання кадмію, хрому, кобальту, купруму, плюмбуму, мангану, ніколу та цинку в екстракті, отриманому після оброблення ґрунту «царською водкою». Методи полуменевої та електротермічної атомно-абсорбційної спектроскопії
ДСТУ ISO 11074:2009	Якість ґрунту. Словник термінів
ДСТУ ISO 11464:2007	Якість ґрунту. Попереднє оброблення зразків для фізико-хімічного аналізу
ДСТУ ISO 11466:2001	Якість ґрунту. Вилучання перехідних елементів, що розчиняються в царській водці
ISO 14869-3:2017	Soil quality — Dissolution for the determination of total element content — Part 3: Dissolution with hydrofluoric, hydrochloric and nitric acids using pressurised microwave technique (ISO 14869-3:2017 «Якість ґрунту. Розчинення для визначення загального вмісту елементів. Частина 3: Розчинення з використанням фтористоводневої, соляної та азотної кислоти мікрохвильовим методом під тиском»)
ДСТУ EN 15309:2015	Характеризування відходів та ґрунту. Визначення елементного складу методом рентгенофлуоресценції
ДСТУ ISO 15903:2004	Якість ґрунту. Форма запису інформації щодо ґрунту й ділянки
ISO/TS 16965:2013	Soil quality — Determination of trace elements using inductively coupled plasma mass spectrometry (ICP-MS). Якість ґрунту. Визначення мікроелементів з використанням мас-спектрометрії з індуктивно пов'язаною плазмою
ДСТУ ISO 18512:2014	Якість ґрунту. Настанови щодо довго- та короткострокового зберігання проб ґрунту
ДСТУ ISO 19258:2014	Якість ґрунту. Настанови з визначення фонових рівнів
ДСТУ ISO 20280:2014	Якість ґрунту. Визначення арсену, сурми і селену в екстрактах ґрунту царською водкою методами електротермічної або гідридоутворювальної атомно-абсорбційної спектроскопії
ДСТУ ISO 23909:2010	Якість ґрунту. Готування лабораторних проб з великих зразків
ДСТУ ISO 25177:2015	Якість ґрунту. Польовий опис ґрунту

ДСТУ 4287:2004	Якість ґрунту. Відбирання проб
ДСТУ 4770.1:2007	Якість ґрунту. Визначення вмісту рухомих сполук марганцю в ґрунті в буферній амонійно-ацетатній витяжці з рН 4,8 методом атомно-абсорбційної спектрофотометрії
ДСТУ 4770.2:2007	Якість ґрунту. Визначення вмісту рухомих сполук цинку в ґрунті в буферній амонійно-ацетатній витяжці з рН 4,8 методом атомно-абсорбційної спектрофотометрії
ДСТУ 4770.3:2007	Якість ґрунту. Визначення вмісту рухомих сполук кадмію в ґрунті в буферній амонійно-ацетатній витяжці з рН 4,8 методом атомно-абсорбційної спектрофотометрії
ДСТУ 4770.4:2007	Якість ґрунту. Визначення вмісту рухомих сполук заліза в ґрунті в буферній амонійно-ацетатній витяжці з рН 4,8 методом атомно-абсорбційної спектрофотометрії
ДСТУ 4770.5:2007	Якість ґрунту. Визначення вмісту рухомих сполук кобальту в ґрунті в буферній амонійно-ацетатній витяжці з рН 4,8 методом атомно-абсорбційної спектрофотометрії
ДСТУ 4770.6:2007	Якість ґрунту. Визначення вмісту рухомих сполук міді в ґрунті в буферній амонійно-ацетатній витяжці з рН 4,8 методом атомно-абсорбційної спектрофотометрії
ДСТУ 4770.7:2007	Якість ґрунту. Визначення вмісту рухомих сполук нікелю в ґрунті в буферній амонійно-ацетатній витяжці з рН 4,8 методом атомно-абсорбційної спектрофотометрії
ДСТУ 4770.8:2007	Якість ґрунту. Визначення вмісту рухомих сполук хрому в ґрунті в буферній амонійно-ацетатній витяжці з рН 4,8 методом атомно-абсорбційної спектрофотометрії
ДСТУ 4770.9:2007	Якість ґрунту. Визначення вмісту рухомих сполук свинцю в ґрунті в буферній амонійно-ацетатній витяжці з рН 4,8 методом атомно-абсорбційної спектрофотометрії
ДСТУ 7535:2014	Якість ґрунту. Морфолого-генетичний профіль. Правила та порядок описування
ДСТУ Б В.2.1-8-2001	Основи та підвалини будинків і споруд. Ґрунти. Відбирання, упакування, транспортування і зберігання зразків

Додаток 12
до Методичних рекомендацій щодо проведення
відбору проб ґрунту на земельних ділянках
сільськогосподарського призначення в межах
територій, очищених від вибухонебезпечних
предметів, та їх лабораторних досліджень
(пункт 3 розділ VII)

30 жовтня 2025 року № 957

Акт відбору проб №
(первинних / арбітражних / фонових)
від _____ 20__ р.

Назва організації, яка відбирала проби: _____

Замовник: _____

Місце відбору проб (область, район, місто, селище, координати GPS):

Площа земельної ділянки: _____

Умови транспортування:

Відповідають / не відповідають вимогам Методичних рекомендацій (необхідне підкреслити)

Стан проб:

Відповідають / не відповідають вимогам методичних рекомендацій (необхідне підкреслити)

№ з/п	Місце відбору назва проби, шифр	Маса проби, г; кількість точкових проб	Глибина відбору, см	Метод відбору проб (ручний, автоматичний)	Примітка
1	2	3	4	5	6

Представники організації, що відбирали проби:

посада	(прізвище, ініціали)	(підпис)
посада	(прізвище, ініціали)	(підпис)

Відібрані проби відправлено на випробовування в:

(найменування лабораторії)

Проби
прийнято (організація) _____
випробувальною
лабораторією: _____
(посада) (підпис) (прізвище, ініціали)

Додаток 13
до Методичних рекомендацій щодо проведення
відбору проб ґрунту на земельних ділянках
сільськогосподарського призначення в межах
територій, очищених від вибухонебезпечних
предметів, та їх лабораторних досліджень
(розділ VIII)

30 жовтня 2025 року № 957

Протокол випробувань №
від _____ 20__ р.

Замовник та його контактні дані	
Місце відбору проб	
Мета випробувань	
Об'єкти випробувань, реєстраційні номери проб	
Договір	
Акт відбору проб	
Дата отримання проб, стан проб	
Дата проведення випробувань	
Обладнання	

Результати випробувань

Реєстраційний № проби	Шифер проби, наданий згідно з актом відбору	Назва показників / одиниця виміру	Нормативний документ на методи випробувань	Результати випробувань	Ступінь забезпеченості	ГДК	Невизначеність методу / похибка
1	2	3	4	5	6	7	8

Інтерпретація отриманих результатів:

Відповідальні виконавці:

Посада, ПІБ, підпис
